

FÜLSIKETÍTŐ JELENÉS

(ASURZITOARE ISCARE)

rémület – van szó, ami kifejezi,
milyen a rémület valójában? mit érzel például akkor,
amikor átmegy egy utcán – s egyszerre csak ott áll előtted, sok köddel a hajában,
s keze a másik karját szorítja? és egyszerre csak ő – és elmegy melletted,
alig hajítja meg a fejét – és az éjszaka körötted hirtelen magasan
üvölt – és megráznád a fejed, kezeid remegnének a füled fölött, és
szaladnál – minél messzebbre. (valójában ugyanolyan lassan megy, mint eddig. mintha semmi sem lenne igaz ebből. ők elhaladtak
már. az utca már nem fontos, pedig az ő utcája továbbra is.) ennek a
percnek már nincsen folytatása. – elmúlt. – eltelt. – ő hirtelen rémisztően idegen, a másik karján, mellette, mellette lépked, lerázta
magáról a sikolyodat – meg se hallotta București –, mikor megláttad elmenni.
és köd, egy koszos utcán –

GYERMEKKORI EMLÉK

(AMINTIRE DIN COPILĂRIE)

késő éjszaka, kimeredt szemmel hallgattam az esőt, ahogy
a hátsó udvarban esik,
és tudván, minden elmúlt immár – nem lehet visszatérni
a kőudvar idejébe – és amikor az ő izgatott, súlyos lépteit hallgattam – mindig nagyon gyorsan járt –
és aztán nyikordult a kapu, és ismét eltelt egy nap – és végre elaludhattam,
hazajött hát. nyitott szemmel, a megkönnyebbülés ismét velem volt – de a rémület is, mint amikor a készülődő eső világít, s a fény
szederjes.
megkönnyebbülés – hazatért. én most
több mint kétszer annyi idős vagyok, mint ő, és soha nem láttam másképp, mint hogy
sokkal nagyobb nálam – és magasabb és beteljesültebb, mint az én befejezetlenségeim.
és most én az ő apja lehetnék,
és ismerem őt és az ő befejezett, beteljesült életét,
ahogy egy olyan gyermekét ismerném, akin sehogy sem tudok segíteni,
és olykor – persze ritkán – éjszaka nyitott szemmel az ágyban,
bennem az akkori rémület. esik és késő éjszaka, és ő
még nem jött haza.

AZ ÉRTELMETLEN HAZUGSÁGOKRÓL

(DESPRE NESINCERITĂȚILE NEOPERANTE)

egy idő óta – gondolataiba merülve ott maradt az ablak előtt.
(az asszony háta mögött sétált egy ideig a szobában,
keze a nadrágzsebében, azt gyakorolva, hogyan
kellett volna sántítania, mikor
kell majd kitalálnia valamit – arra gondolt: azt mondom
neki, ráléptem a cicára, és, látod, kiment a bokám.
ő talán meg sem hallgatja, – elrövedő tekintettel ült
az ablakban. – de ha kinézett volna, nem lát semmit. csupán
az arcát, ahogy az ablaküvegben tükröződik,
melyet most a benti lámpa fénye világított meg.)
valójában megállt egy idő múlva, kezét a kályhának
támasztotta – nem mondott semmit. a cica a sarokban lévő
kisasztal alól leste. egy idő múlva belépett az asszony.
akkor ő megköszönte a torkát – az asszony
gondolataiba merülve ült az ablak előtt. a cica ráemelte
a tekintetét. és kint nem látszott semmi.

Demény Péter: A legkisebb nagy költő (Mircea Ivănescu verseihez)

A kairosz költője – így jellemzi Gabriel Liiceanu Mircea Ivănescut a költő legszebb verseihez írt előszavában.¹ A megélés, az átélés potenciális maximumával terhelt azonnaliság („instantaneitatea încercată de un potențial maxim al trăirii”). Ha elolvassuk az itt közölt verseket, főleg az elsőben és az utolsóban érhetjük tetten ezt a törekvést. Hogy lehet leírni azt a találkozást, mely mindentől megfoszt hirtelen? S hát azt a feszélyezett pillanatot, amikor hazudnod kellene valakinek?

Ivănescu leginkább kétféleképpen próbálkozik ezzel: egyrészt „gyenge” szavakat használ, óvakodik, szinte irtózik a nagy szavaktól, másrészt radikálisan kihagyásos szöveget hoz létre. Nem tudjuk meg, a nő mikor szakított a beszélővel, szakított-e egyáltalán, s ha igen, miért olyan meglepő, hogy más férfi karján sétál, bár az érthető mégis, hogy minden szembejövő és elmúlt szerelem éles fájdalmat okoz, főleg, ha már a másé. Azt sem tudjuk meg, miért is kell hazudnia egy férfinak, bár elképzeléseink persze lehetnek. Éppen ettől, a képzelet számára hagyott helytől érdekesek az Ivănescu-versek. Meg a referenciális mögöttestől: a költő nővére tízéves korában meghalt, a szülei azért vállalták őt, hogy betöltse a veszteség teremtette űrt; a bátyja, aki tíz évvel volt idősebb nála, huszonkét éves korában öngyilkos lett, s bár bejelentette, hogy öngyilkos lesz, az ilyen bejelentések sohasem enyhítik, inkább még fokozzák a fájdalmat. A bátyját ráadásul mindenki zseniálisnak tartotta, s Ivănescu egész élete másban sem telt, mint a bűntudatban, hogy megölt egy testvért (Radnóti!), és nem tud pótolni egy másikat.²

Talán emiatt is szerette Ivănescu a gyenge szavakat, emiatt használt végig kisbetűt (ez az oka annak is, hogy a legszebb versek könyvében minden kisbetűvel van írva, a borítón is, a nevek is). Mi súlyosat lehet mondani annyi halál után? Csak a köd, az eső, a lámpa, az ablak, a cica – csupa semmiség, ami körülveszi életünket.

Az 1931 és 2011 között élt költő remek Faulkner-fordító is volt, s a szürkeség, a kisszerűség, a sok halál, „a hang és a téboly” gyakran emlékezteti Faulknerre az olvasót. Ivănescu a legkisebb nagy költő volt abban a kultúrában, amely például Nichita Stănescu személyében a ripacs-zsenit is kitermelte.

Jegyzet

1 gabriel liiceanu: în poezie nu ai voie să minți = mircea ivănescu: cele mai frumoase poezii. selecție și prefață de gabriel liiceanu. București, Humanitas, 2012, 7.

2 Mindezeket a Gabriel Liiceanu készítette beszélgetésből tudhatjuk meg: Măștile lui M. I. Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu. Uo. 2012.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Mircea Ivănescu

Látó Szépirodalmi Folyóirat